D·N
9/5 1955

Peróns diktatur skärpes och försvagas

Den tioårige diktaturen i Argentina har steg för steg blivit hårdare och mera total; man står nu inte långt från maktkoncentrationen under Hitler och Mussolini eller Stalin. Oppositionen, som förutsiktsvis består av det radikala partiet, är inte helt förbjuden, men den har gjorts maktlös genom vallagar som gynnar de härskande och framför allt genom undertryckande av debattfrihet, församlingsfrihet och pressfrihet. Tidningarna är med få undantag (som utmärkes av ängslig tystnad) redskap för regimen; den liberala La Prensa, känd som en av världens bästa, övertogs år 1951 efter utpressningar och våldsdåd av de styrande, formellt av den argentinska fackföreningsrörelsen. Alla sociala organisationer av betydelse, bland dem just landsorganisationen, har inlemmats i regimen och handlar på order av diktatorn. Godtyckliga avskedanden, häktningar och andra övergrepp hör till ordningen för dagen; många hundra personer sitter i fängelse utan rannsakan och dom. Militären, polisen och byråkratin har allt mera blivit väldets väsentliga stödjepunkter.

Diktaturens skärpning sammanhänger emellertid inte med att den blivit starkare förankrad hos folket genom en skicklig och lyckosam politik — tvärtom är förtryckets stegring ett tecken på att regimen är hotad. På vissa områden har utan tvivel framsteg gjorts under den Perónska tiden; produktionsökningen och industrialiseringen har varit betydande. I vad mån detta berott på styrelsens åtgärder är omstritt. Säkert är att diktatorns löften inte infriats och att en rad under de första åren genomförda förbättringar inte kunnat fullföljas eller ens vidmakthållas. Regeringarna och inriktningen på export har periodvis medfört brist på livsmedel i ett av världens rikaste jordbruksländer. De sociala reformer och de lönehöjningar som till en tid vann större delen av arbetarklassen (och särskilt de lättgaste arbetarna, "de skjortlösa") för diktatorn har inte uppvägt den ständigt fortgående inflationen, som kommit pesos att sjunka till en sjättedel av sitt värde sedan 1943. Järnvägarna, som exproprierades från ett engelskt företag, har gått med stort underskott, behövliga krediter kan inte erhållas, skatterna hör till de högsta i världen, statsfinanserna är i oordning. Den ekonomisk-sociala omvälvning i jämlikhetens tecken som diktatorn utlovat har inte ägt rum, men likväl har de övre folkgrupperna förbättrats av de sparade kapitalens förvinnande, statsdirigeringen i detalj och den medborgerliga frihetens krympning. Peróns justicialism — en av de elindigaste ideologier som en på absurda teorier rik tid frambragt — åberopas knappast längre som stöd för diktatorns infall och kastningar. Någon stor tro förelse, med män som kan vara medhjälpare och efterträdare, har den sextiårige härskaren inte lyckats skapa.

Utrikespolitiken är kanske det tydligaste beviset för regimens försvagande. Ännu för några år sedan hade Perón förhoppningar på att bli ledare för ett latinamerikanskt mot USA riktat block. Han stödde män som Vargas i Brasilien, Ibañez i Chile och Herrera i Uruguay. Då Ibanez och Vargas kom till styret visade de emellertid ingen benägenhet att alliera sig med Perón, och den nuvarande regimen i Brasilien är än mera kallsinnig mot tanken; i Uruguay har den klart liberala riktningen bevarat ledningen, och Montevideo har förblivit en tillflyktsort för Peróns fiender. Sedan bortåt två år söker Perón i stället stöd hos det USA som han förut ständigt angrep, bland annat genom lättnader i investeringen av amerikanskt kapital. I USA har man till en viss grad genom krediter och anläggningar i Argentina befordrat detta närmande — under kritik av lakttagare som anser att man satsar på en regim i upplösning.

Den senaste fasen i denna utveckling är konflikten med den katolska kyrkan. Länge var samarbetet mellan denna kyrka — som omfattar 90 procent av befolkningen —, och diktaturen mycket gott. Perón upprätthöll och stärkte statskyrkan, främst genom införande av obligatorisk religionsundervisning i statsskolorna och genom anslag till de katolska privatskolorna (900 skolor med bortåt 300.000 elever). Kyrkan stödde Perón, bland annat genom att indirekt motverka de radikalas anledningarna till den motsättning som under de senaste månaderna uppstått är omtvistade. De bakomliggande orsakerna tycks vara densamma som — efter ett skede av samförstånd och kohandel — ledde till tvister mellan kyrkan och nazismen, respektive fascismen. Kyrkan har ingenting emot en diktatur, den godtar i princip den rådande regimen och stöder den gärna i utbyte mot direkta fördelar. Men kyrkan måste kräva ett betydande mått av frihet för sin egen verksamhet. Resultatet av spelet mellan den världsliga och den andliga maktens tendenser i en diktatur att bli att kyrkan just genom sin relativt fria ställning (inte genom någon principiell känsla för friheten) blir en fristad för den opposition vars politiska och sociala organisationer krossats. Detta är utgångspunkten för de angrepp som perónismen, inte minst genom La Prensa, riktar mot katolicismen i Argentina. Man påstår att kyrkliga föreningar, och framför allt den kyrkliga ungdomsrörelsen, i viss mån blivit beteckning för regimens fiender.

Peróns åtgärder omfattar både lagar som kyrkan ogillar och mera direkta aktioner mot kyrkan. Till lagarna hör införande av möjlighet till skilsmässa — den första skilsmässan i landets historia avkunnades för kort tid sedan — och legalisering av prostitutionen. Vidare har ett antal präster avsatts, religionsundervisningen i statsskolorna har avskaffats och anslagen till de katolska privatskolorna har indragits. Väldiga demonstrationer i de argentinska städerna och protester från den katolska hierarkin visar lägets skärpa. Enligt en del uppgifter skulle Perón avse att helt skilja kyrkan från staten och att slå in på en systematiskt kyrkofientlig linje.

En försoning mellan de stridande makterna tycks ännu inte vara utesluten. En öppen kamp mot kyrkan skulle möjligen ytterligare förkorta perónismens livstid — att regimen inte överlever diktatorn lär under alla förhållanden vara säkert.

Regeringen och arbetsmarknadens frihet

Regeringens beslut att lägga fram en lag om obligatorisk skiljedom mellan parterna i sjöbefälskonflikten för den händelse uppgörelse inte nås i god tid kommer överraskande och har självfallet mottagits med mycket blandade känslor av de fackliga organisationerna. Detta beslut kan näppeligen jämföras med tidigare hot om tjänstepliktslag för rissa grupper vilkas verksamhet under alla förhållanden måste upprätthållas. Samhället kan inte tolereras att t. ex. sjukvården eller ordningsväsendet upphör att fungera. I sådana fall blir det som en ytterstå åtgärd nödvändigt att inskränka den fackliga rörelsefriheten. Någon generell lagstiftning som en möjliggör tydligt propagera mot det radikala partiet.

De omedelbara anledningarna till den motsättning som under de senaste månaderna uppstått är omtvistade. De bakomliggande orsakerna tycks vara densamma som — efter ett skede av samförstånd och kohandel — ledde till tvister mellan kyrkan och nazismen, respektive fascismen. Kyrkan har ingenting emot en diktatur, den godtar i princip den rådande regimen och stöder den gärna i utbyte mot direkta fördelar. Men kyrkan måste kräva ett betydande mått av frihet för sin egen verksamhet. Resultatet av spelet mellan den världsliga och den andliga maktens tendenser i en diktatur att bli att kyrkan just genom sin relativt fria ställning (inte genom någon principiell känsla för friheten) blir en fristad för den opposition vars politiska och sociala organisationer krossats. Detta är utgångspunkten för de angrepp som perónismen, inte minst genom La Prensa, riktar mot katolicismen i Argentina. Man påstår att kyrkliga föreningar, och framför allt den kyrkliga ungdomsrörelsen, i viss mån blivit beteckning för regimens fiender.

Peróns åtgärder omfattar både lagar som kyrkan ogillar och mera direkta aktioner mot kyrkan. Till lagarna hör införande av möjlighet till skilsmässa — den första skilsmässan i landets historia avkunnades för kort tid sedan — och legalisering av prostitutionen. Vidare har ett antal präster avsatts, religionsundervisningen i statsskolorna har avskaffats och anslagen till de katolska privatskolorna har indragits. Väldiga demonstrationer i de argentinska städerna och protester från den katolska hierarkin visar lägets skärpa. Enligt en del uppgifter skulle Perón avse att helt skilja kyrkan från staten och att slå in på en systematiskt kyrkofientlig linje.

En försoning mellan de stridande makterna tycks ännu inte vara utesluten. En öppen kamp mot kyrkan skulle möjligen ytterligare förkorta perónismens livstid — att regimen inte överlever diktatorn lär under alla förhållanden vara säkert.

De fångna fiskarna

De ryska myndigheternas veckolånga mörkläggning av de svenska fiskarnas öde har helt naturligt väckt en skarp reaktion. För beslutsmännens skäktingar har glädjen över att åtminstone ha fått ett fragmentariskt besked blandats med undran och vrede inför den långa tystnaden — och friuktan för att ryssarna vid den annonserade pressgenomgången i Pionersk med samma hänsynslöshet skall förhala avgörandet och förlänga de anhörigas oro. Den ombudsman för östkustfiskarna som karaktäriserade ryssarnas uppträdande som "mobbjudande" har säkerligen tolkat stämningen, inte bara bland de närmast drabbade. Men trots de svenska protesterna tvekar tydligen inte ryssarna att ge nya prov på denna utmanande nonchalans. Varför hemligstämplar man fortfarande de uppbringade fiskefartygens namn? På svensk sida har man kunnat fastställa vilka trålare det gäller, men man saknar ännu officiellt tyskt besked. Ingen kan väl ett ögonblick tro att de ansvariga myndigheterna i Sovjet — och deras ombud på Villagatan — inte vet namnen på de fyra fartyg som sedan de sista dagarna i april legat fjättrade i rysk hamn.

I höstas undertecknades ett avtal med Sovjet om samarbete för sjöräddning. Man hoppades på svenskt håll att detta skulle göra slut på en nära nog hopplös situation, bl. a. hade den ryska kustradion under många år konsekvent underlåtit att besvara anrop. Avtalet har nu prövats och befunnits värdelöst. Den ryska sjöräddningen har visserligen lystrat till de svenska anropen, men givit idel i undvikande eller vilseledande svar. Medan ryssarna höll trålarna dolda i hamn förklarade deras sjöräddningsorganisation tjänstvilligt att man inte hade några spår av de saknade och att man bedrev energiska efterforskningar med förlogsfarty. I det läge som nu uppstått genom Sovjets aktion och hållning krävs det ett energiskt ingripande av svenska utrikesdepartementet för att i första hand förmå ryssarna att skyndsamt ge officiellt besked om de fångna fiskefartygens identitet. Därefter ställs de svenska myndigheterna inför den viktigaste — och säkerligen också svåraste — uppgiften: att gå fiskarna effektivt stöd i den stundande rättegången, att förhindra att ryssarna då visar samma nonchalans och hänsynslöshet som de gjivit prov på under den gångna veckan.

PRESSGRANNAR

Spärrar även till de humanistiska fakulteterna kan bli nödvändiga, signalerar universitetskanslern. Bådavären 1954 och hösten 1955 gjorde Saco enquêter vid universiteten och högskolorna för att utröna hur många studenter som avvisats från olika verksamhetsgiva institutioner. Och det är tacknämligt att kanslern nu fortsätter dessa undersökningar, framhåller Expressen (fp):

Men det vore särskilt skrämmande om en begränsning av antalet studerande införelse utan ledning av pålitliga prognoser om behovet av akademiskt utbildad arbetskraft. Det är ett gammalt krav från studentorganisationerna och Saco att universitetsuppruistningen undergrogge med bättre arbetsmarknadsprognoser. En strängare gallring av nybörjarna vid universiteten kommer också att resultera i en ökad betygsbehs på gymnasiestadiet. Det nyvaska skolväsendet skulle alltså komma att präglas av en poängjakt från folkskolklasserna till högsta ring som andra länder saknar motsvarighet till. Det är dessutom oviist om studentbetyget kan bli en riktig mätare på vederbörandes förmåga att bedriva högre studier. Eller ska man återgå till gamla tiders inträdesprov till universiteten? Ska man alltså rekrytera studentkårerna på grundval av prov där slumpen spelar alltför stor roll?

Nej, det vore verkligen olyckligt om kanslerc skulle bli tvungen att göra allvar av sitt hot om ytterligare spärrar.

Och nog vore det bra blamant för den regering som skrytter så med sin "positiva" inställning till utbildningsfrågorna om den skulle få lov att sanktionera spärrar också för de humanistiska studierna. En sådan åtgärd, slutar tidningen, i en tid då svensk behov av akademisk arbetskraft skulle givetvis uppfattas som ett direkt erkännande från regeringskollegiet att den kärt grundligt fast även på kulturpolitikens område.

Socialministern har väl haft i tankarna det gamla romarstävet om det nödvändiga i att segla, det mindre nödvändiga i att leva när han beslöt gå till riksdagen med ett förslag om obligatorisk skiljedom i arbetstvisten mellan Redarföreningen och Fartygsbefälsföreningen — nota bene därest ingen uppgörelse träffas under veckoslutet. Det är Ny Tid (s) som format denna vackra tanke:

Åtgärden är ovanlig men ofrånkomlig. Den grillene regeln att arbetsmarknadens parter själva ska klara sina tvistefrågor utan samhälleligt inblandning är väsentlig och bör inte tradas för nära. Det gas emellertid situationer, då en konflikt skulle få samhällsvådliga verkningar. I sådana situationer kan inte samhället sitta med armarna i kors.

Tvisten mellan redarna och sjöbefäket har varit segsliten. Man har här rört sig på ett begränsat och mycket specialett avsnitt av arbetsmarknaden, men tagen har varit desto hårdare.

Båda parterna synes ha gråvit nog på i skyttegravsställningar. Den 25 april svarade Sjöbefälsförbundet nej på medlingsmannens bud. Sedan dess har kommissionen haft tidstjänster icke minst för att ge förvärvsarbetande möjlighet att mer åsna sig åt sina barn. Vi önskar ett ökat hostadsbyggande och ökat antal sjukhusplatser för alkoholskadade. Ökad utbildning av läkare för barnpsykiatriska klinker samt av psykologiskt skolad personal för olika områden av samhällets människovårdande verksamhet.

Slutlig har sjöfolksförbundet icke haft så stark känning av fartygsuppläggningarna. Det råder brist på sjöfolk, det har i stor utsträckning därför varit möjligt för den fristående arbetskraften att få anställning på andra bättar. Det kan här erinras om att befälsgruppena alltid plägar avvakta sjöfolksförbundets uppgörelse innan de på allvar går ut i sin avtalsrörelse. Någon parallellitet i uppgörelserna finns sålunda inte. Befälsgruppernas kampmetodev torde nog snarare vacka en viss undran inom sjöfolkets led. Sjöfolksförbundet har ju för avsevärd tid sedan fått sitt avtal i hamn. Dess medlemmar skulle emellertid direkt drabbas av en befälsstrejk.

Naturligtvis kan det tänkas fall där ingripanden från statsmakterna till stånd, kommer denna givetvis i första hand att drabba alla fartygens ombordanställda.

Att sjöfolksförbundet icke haft så stark känning av fartygsuppläggningarna. Det råder brist på sjöfolk, det har i stor utsträckning därför varit möjligt för den fristående arbetskraften att få anställning på andra bättar. Det kan här erinras om att befälsgrupperna alltid plägar avvakta sjöfolksförbundets uppgörelse innan de på allvar går ut i sin avtalsrörelse. Någon parallellitet i uppgörelserna finns sålunda inte. Befälsgruppernas kampmetodev torde nog snarare vacka en viss undran inom sjöfolkets led. Sjöfolksförbundet har ju för avsevärd tid sedan fått sitt avtal i hamn. Dess medlemmar skulle emellertid direkt drabbas av en befälsstrejk.

Naturligtvis kan det tänkas fall där ingripanden från statsmakterna till stånd, kommer denna givetvis i första hand att drabba alla fartygens ombordanställda.

Att sjöfolksförbundet icke haft så stark känning av fartygsuppläggningarna. Det råder brist på sjöfolk, det har i stor utsträckning därför varit möjligt för den fristående arbetskraften att få anställning på andra bättar. Det kan här erinras om att befälsgrupperna alltid plägar avvakta sjöfolksförbundets uppgörelse innan de på allvar går ut i sin avtalsrörelse. Någon parallellitet i uppgörelserna finns sålunda inte. Befälsgruppernas kampmetodev torde nog snarare vacka en viss undran inom sjöfolkets led. Sjöfolksförbundet har ju för avsevärd tid sedan fått sitt avtal i hamn. Dess medlemmar skulle emellertid direkt drabbas av en befälsstrejk.

Naturligtvis kan det tänkas fall där ingripanden från statsmakterna till stånd, kommer denna givetvis i första hand att drabba alla fartygens ombordanställda.

FP-kvinnor önskar utredning om A-bomb

Folkpartiets kvinnoförbund hälnar med tillfredsställelse det initiativ som tagits av regeringen om utredning om atomvapnens verkningar, heter det i ett uttalande som Folkpartiets centralstyrelse antagit vid sitt möte på Arstaföreningen i Stockholm den 7—8 maj.

Vi kräver en skattepolitik som uppmuntrar produktionen och den snabbes just att arbeta, heter det vidare. Vi önskar väsentligt höjda försvarsanvdrag i avvaktan på en tillfredsställande lösning av sambeskattningen. Vi kräver att ett stat och kommun går i spetsen vid åträttandet av fasta pensionsregerarde del-

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för riksanstal: 22 40 20
Telegramadress: Dagnyheter
Postgiro: 1616 (för annonser)
Postgiro: 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten (Tryftas ansvaret kl. 12.30—14.30)
Politisk nyredaktör: Leif Ahlberg
Redaktionssekr. och ansvarig utgivare: Sten Hedman

Dagens Nyheters Aktiebolag
Verkst. direktör: Helge Hedborn

ANNONSPRISLISTA
daterad 1/1 1955 tillhandahålles på begäran.

Från starten nr 30435

Dagens Nyheters tryckeri. Stockholm 1955

Utdrag ur Dagens Nyheter

Den 11 mars 1955:

Upplysningar om investeringsavgiften

"Den nya investeringsavgiften" heter en skrift i Affärsekonomia skriftserie (25 sidor, 3 kr.) av kammarrättsrådet Rikr Rosenqvist som ger råd och upplysningar om den nya lagen. Skriftens författare, vice direktör Rosenqvist, är en av investeringsavgiftens fäder och bör veta vad det vill säga. Det vill också hänföras sev. Författaren ger besked om övervärd över riksdagsbeslut 1952 och 1953 om den då fallande investeringsavgiften vilka vänta bli vägledande för den nya avgiften.

I varje bokhandel
Förlags AB AFFÄRSEKONOMI

VÄLKOMMEN
till
Frisinnade Medborgarföreningens
fp FOLKPARTIET
-TRÄFFAR

Måndagen den 9/5 kl. 19.00
Ill se kretsens
STUDIEBESÖK A GASVERKET
Samling vid Ropstensporten.
Anmälan per tel. 11 01 86.

Tisdagen den 10/5 kl. 19.30
Fristinnade Kvinnogruppens medlemmar och övriga intresserade damer inbjudes till
SIGHTSEEING I VALLINGBY
Samling vid T-ban. utgång Vällingbyplan.

Onsdagen den 11/5 kl. 19.30
V a kretsens
STUDIEBESÖK A RIKSDAGSHUSET
Samling trappan vid stora ingången.
Anmälan per tel. 11 01 86 senast tisdag.

Torsdagen den 12/5 kl. 19.30
hos Personnes,
Krukmakaregatan 34.
Stadsfullmäktige
GUNNAR HJERNE talar *"Nöder i Medeltidsstaten".*

Fredagen den 13/5 kl. 19.30
hos Aurells,
Kungsholmsgatan 22.
Riksdagsman
EINAR RIMMERFORS talar *"Folkmoraliska frågor i riksdagen."*

Fredagen den 13/5 kl. 19.30
Västmannagatan 15, I.
Fristinnade Ungdomsföreningens
DISKUSSIONSAFTON

Söndagen den 15/5 kl. 9.00
Ungdomsföreningens samling vid Hornsplan.
Blixtflykt till Gripsholm och Mariefred.
Anmälan per tel. 11 30 38.

SAMKVÄM med servering. DISKUSSION
Medborgarföreningens medlemmar och övriga intresserade inbjudes till dessa speciella träffar.

Ni kan få HALDA P

med plastskydd i stället för väska
för endast **395:-** (R-pris)

Vacker skrift!
Lätt anslag!
Tyst gång!
Svensk kvalitet!

Halda P är hemmets skrivmaskin framför andra — självklar för alla som har skrivarbete hemma, en hjälpreda för hela familjen och en värdefull tillgång för ungdom i skolåldern.
Och Halda P är billig att äga! Robotprov har visat att den är god för 20 års normal daglig skrivning — ca 70 miljoner nedslag till den utan att försliras! Och dessutom — Ni kan få Halda P för endast 395:— (r-pris) med plastskydd i stället för väska.
Se och provskriv Halda P hos närmaste bok- och pappershandel, hos övriga auktoriserade återförsäljare eller hos Åtvidabergs!

Med Halda P följer service på 105 platser i landet!

ÅTVIDABERGS

RÄNTEFÖRÄNDRING

Från den 1 maj 1955 tillämpas följande räntesatser med räntegottgörelse beträffande den 31/12:

å KAPITALRÄKNING med 4 mån. uppsägning:
intill 100.000 kr. ..... 4 %
över 100.000 kr. ..... 5,5 %
å SPARKASSERÄKNING ..... 5,5 %

MÄLARPROVINSERNAS
CENTRALKASSA FÖR JORDBRUKSKREDIT

Från samma företag som J 29
Tunnan och A 32 Lansen kommer
Saab-92 — den svenska bilen med
flygkvalitet i varje detalj.

SAAB 92 – svensk bil med flygkvalitet

Det är faktiskt bara vingarna som fattas

SAAB

Den aerodynamiska profilen, de slätta sidorna och den helt plana undersidan låter luften "halka" förbi med lägsta möjliga motstånd.

Generalagent:
PHILIPSONS
AUTOMOBIL A.-B. STOCKHOLM 19

Detta är SAAB-92
— framhjulsdriven — 2-dörrars kupé med 4 bekvämа sittplatser — elegant aerodynamiskt riktigt utformad exteriör — extra säker självbärande stålkaross — ca 20 % större plåttjocklek än i flertalet andra småbilar — 2-cyl. 28 hk 2-taktsmotor med endast 5 rörliga delar — 3-växlad, synkroniserad växellåda med frihjul och koppling växling mellan 2an och 3an — underredsbehandlad — plant golv — bilddar — stort bagageutrymme åtkomligt både inifrån och utifrån.

Billig i inköp
6.950:— tritt fabrik, exkl värme. Klocka, temperaturmätare och underredsbehandling ingår i priset.

Billig i drift
Bränsleförbrukning 0,75 l/mil

Billig i service
Ny riktprislista för service och reparationer utdelas gratis hos Philipsons filialer och återförsäljare — tillämpas över hela landet.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.